

VERTEC.

Izhaja
1. dne v
meseču
in stoji
za vse
leto po
posti
2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
Brez
pošte:
za vse
leta 2 gl.
40 kr.,
za pol
leta 1 gl.
20 kr.

Naroč
nina naj
se na
prej pla
čuje in
pošilja
ured
ništvo v
špi
taških
ulicah
hž. št.
273
v Ljub
ljani.
(Lai
bach.)

Časopis s podobami za slovensko mladost.

Štev. 7.

V Ljubljani 1. julija 1875.

Leto V.

Sirota.

Zunaj véter brije,
Plan in goro krije
Černa noč.
Jedno déte kliče
Iz grobòv merliče
Na pomoč.

„Zlata mama moja,
Glej! sirota tvoja
Tu stojí;
Nima kaj obléči,
Nima kam se vtéči,
Glad pretí.

Mati mu umerla,
Očo v grob zaperla
Béla smert.
Samo je ostalo.
Tužno priběžalo
V božji vert.

„Vzemi mene k sebi
Dobro je pri tebi,
Mámica!
Nimam druge mame,
Da bi ona ná-me
Glédala.“

Dete se sklonilo
Vleglo na gomilo
K mamicí.
Zarja rumenila,
Nij ga prebudila
V pósteljci.

Fr. Cegnar.

Pravi prijatelj.

(Povést.)

I.

Mirko i Janko sta se pri vaskem učitelji vkupej učila pervim naukom. Mirko je bil tergovčev sin a Janko ratárjev. Ljubila sta se i radost jima je sijala raz obraz, kadar sta bila vkupej, a solzica je ob ločitvi obéma igrala v nedolžnih očeh.

Uže so do malega minévala učilniška leta, ko prinese krojač Mirku lepo oblačilo. Janko se čudi krasnej odeji svojega prijatelja, nikakor mu je ne zavidáje. A Mirko je bil ves drugačen. Pred ogledalom stojé vedno primerja svojo lepoto, ne mislèč o šolskih stvaréh. Prijéla se ga je veličávost i prezirati je začel druge ljudí, tudi svojega prijatelja Janka. To ubozega Janka zeló užali. Skôraj potem pride lepa kočija po Mirka, da ga odvêze domôv. Ponosno vsede v kočijo ter visok podá Janku svojo roko. Sè solznima očima gleda Janko za vozom, v katerem je prevzetnik odhajal, ker je čutil, kako ga Mirko neizrečeno prezira.

Čudil se bodeš, mladi čitatelj, od kod je ta nagla izpremembra. Mirkov oča si je na mnogoverstne načine pridobil obilo bogastva. Kupil je lepo graščino i tudi plemenitáštvo. V takih razmerah je poslal po svôjega sîna. Janko je še vedno ostal Mirku zvest in mu z listom čestítal tako srečo, a plemenitáš mu niti odgovoril nij. Izza tega je Janko izbolel. Graščak je svojega sinú hotel izverstno odgojiti in poslati v višje učilnice; a žena mu nij dala, da bi se nje sin mučil z latinščino. Hoteli so, da bi se učil zgodovini, a brezumna mati se je upirala tudi temu, rekóč: „po kaj li? Dovolj, če bode znal vsakdanje dogodke v mestu.“ „Nekoliko računstva bi mu ne bilo na kvaro,“ velí oča. A slepa mati odgovori: „čemú li mu bode potem računski pisar, ako bi on sam računil?“ Takó je ostal Mirko brez vedí, ne imejoč druzega posla, nego li sebe lepotičiti. Zatorej nij bilo čudo, akô so se v takih razmerah godile različne nereditnosti, anti pregovor učí, da lenoba je mati vse pregréhe. Mnogo je Mirko novcev potrošil na ličkáke veselice, katere so v njega serci budile potem samo kes i serd. A premehka roditelja mu nijsta hotela krátit nobednih razuzdánostij, bodi si od straha, da bi pri ljudéh ne izgubila čestí i veljave, bodi si, ker je Mirkova neposlušnost verhá dokipéla ino bi zatorej vse prepovedi uže bile zaman.

II.

Nekaka mlada vdova se je hotela graščaku pridobrikati i tako dobiti Mirka za moža. Roditelja téga nijsta branila, vesela bivša sorodstva s toli imenitno obiteljo. Uže se je bližal poročni dan. Baš je Mirko nevesti čestítal, kar se naglo duri odpró, i sluga zasopljen stopi v sobo. Mirko ga prestrašen vpraša, kaj si je? Sluga mu ob kratkem pové, kako biríci izpražnjávajo hižo njega očeta in upniki jemljó imovíno, ter da tudi o ječi govoré, ino svoj govor okončá s temi besedami: „meni se je treba podvizati, da še ujámem svojo pláčo,“ ter odhití. „Vendor bi bilo dobro iti pogledat, o čem ta bedák bobotá,“ reče Mirko i tako se posloví. Skôraj domov prišedši zvé, da je oča uže zapert,

i da so jím vzeli vso imovino. V sobi najde mater brez nobedne pomoči, brez nobedne tolažbe. „Ne bodite brezupna!“ Mirko ogovorí bědno mater, — „nevěsta me neizrečeno ljubi. Nje dobrodejnost je velika; izvěstno Vám pomore, kolikor se dá. Grém pô-njo.“

Mirko, prišedší k nevesti, zeló se začudi, ko ga ona tako sprejme: „kako li, gospod Mirko? Ali ste vi? Kaj li tukaj hočete? Ali je prav, svojo mater tako ostavljati v bědi? Takoj se k njej povernite! Recíte, da je še nijsem pozabila, i da baš potrebujem hižne ter da bi mi ona bila nad vse po gódi.“ Po teh besedah je Mirko stal, kakor okameněl. Ves jezen iz njene sobe odhití k mladim továrišem, kateri so mu prej izverstno pomagali trošiti imovino ter so se mu zdeli najboljši prijatelji. Ti so ga osorno prijéli ter mu le na videz obétali pomoči. Skôraj so ga do konca pozabili, ni poznati ga ne hotěc.

V takih zadrégaх je bil mladi plemenitaš. Brez nikder ničesar mu je bilo hraniť sebe i roditelja.

III.

Leto dnij po téj nesreči Mirka nahajamo s čelom upertega na drevo tik ceste, kakor bi od pijanosti dremal. Lica je bil bledega, upadlega, i globoka otožnost se mu je videla na obrazu. Iz te brezupne oterplosti ga vzdrami voz, naložen z mnogoverstním blagom. Za njim je šla kočija, ki je v njej sedel človek z mlado ženo. Voz je polágoma tekel in tako sta potnika iz kočije opazila Mirka. „Bog me!“ vsklikne mož, „nij li to Mirko?“ Zdajci skoči z voza i objame Mirka, predno ga je ta upoznal. Nihče drug nij bil, nego sam Janko, in zdaj se Mirku uderó po lici solzé, gorko znamenje bridkega kesánja i sramote. Mirko nij mogel besedice izpregonovoriti.

„Nezvest si mi bil,“ reče Janko, „a bodi si, kakor koli, vedno te hočem ljubiti.“ Mirko osúpel jame pripovedovati svojo nesrečo. „Prestani zdaj, — Janko prekine besedo, — „to okončaš v kerčmi, kder bodemo skupaj obédovali.“ Vsi trije otidó peš i za njimi blago na vozru. „Ali je to vse tvoje?“ povpraša Mirko. „Da, moje in božje,“ odgovorí Janko, „baš idem iz mesta, kder sem se oženil s hčerjo bogatega tergovca. Jaz sem načelník velike továrne. Mnogo delamo i Bog nas blagosloví. Radi pomorem prijatelju. A ti uže ne bodi plemenitáš! Verjemi, da pravo prijateljstvo je nad srebro i zlato. Z menoj pojdeš ter naučim te jaz svojemu poslu, ki nij pretéžek. V pomočnika mi bodeš i verlo dobro se hočemo vladati.“

Mirko je bil ves nekako sam iz sebe, bilo ga je žalost i veselje, ter mislil je: „ostavili so me vsi moji prijatelji, ki se imenujejo „olikane,“ a ta, katerega sem prezíral jaz neumnež, ta mi zdaj hoče pomagati! Kak nauk mojej nepremišljenosti!“

Janko opazi, da Mirka tudi skerbita roditelja, in reče: „za svojo mater se ne bój, i očeta bodem jaz izkušal ječe oprostiti.“

Mej pogovorom se približajo kerčmi, v katero stopijo vsi trije. Zdravíjee so se verstile pri kosilu, i vsem se je svetila radost na obrazu, ker denašnji dogodek je serca vseh presunil.

Povést se bliža h koncu; samo važnejše stvari še povemo. Janko je ječe oprostil Mirkovega očeta, in potem so se vsi preselili k njemu. Mirko je vzel Jankovo sestro za ženo ter bila sta srečna.

Često so se opominjali tega dogodka, i bilo jim je očito, da človeška sreča nij v razuzdanosti i praznej veličavosti, nego v trudoljubivosti, zmernosti i poštenosti.

Danijel Majarón.

Zlata ruda.

(Preložil iz ruskega J. Vovkov.)

„Mati, kakšna bi nam bila sreča, ako najdem zlato rudo v našem vertu! Mahoma bi obogatél.“

„Čemú bi potreboval bogastva, Griško?“

„Čemú? Kupil bi potem, kar bi hotel, in tebi, ljuba mati, ne bilo bi uže treba neprestano delati in truditi se, kakor do zdaj. Dal bi ti novcev; bili bi mi jako bogati in ljudje bi nas bolj spoštovali ter čislali, nego li do zdaj.“

„Kako ti je li na misel prišlo, zlate rude iskati na našem vertu?“

„Vidiš, mati, dalje reče Griško, stari sosed Maksimič je vse to čital v knjigi, da je tak kraj, kder se iz zemlje koplje zlata ruda, in ko je bil pod Sebastopoljem, to so mu pomorski vojaki pripovedovali, da je res tak kraj daleč tam za morjem, ter da Angleži in Francozi tja hojévajo na dve ali tri leta in se potem vračajo z velikim bogastvom.“

„Res je tak kraj, otrok moj. Pripovedujejo, da se nahaja zlato mej peskom po rekah in drugih tekočih vodah, a nekaj ga tudi iz zemlje dobivajo; res je, da cele čete ljudij z dômu hojévajo v óne daljne kraje, iskat bogastva. A često je vse njih delo in upanje zamán; vračajo se ubožnejši, nego li so bili poprej, z nezadovoljnim sercem. Ako li res najdó bogato rudo, kar se redko primeri, tedaj taki ljudje srečni in bogatost ostanejo le nekoliko let; a redko so zadovoljni. Zlata ruda človeškemu sercu želje ne izpolni. Griško ljubi! ne bodi tem ljudem zavidljiv o njih bogastvu, ter ne misli, da jedino bogastvo srečo rodí človeku. Jaz vem za rudo, in želim, da bi je pridneje iskal, — bil bi potem izvéstno srečen in bogat.“

„Mati, kde je taka ruda? Mahoma je grem iskat!“

„Griško! vem, da me ne umeješ, o kakšnej rudi govorim in kakšnega bogastva ti želim.“ Ruda je prava modrost in strah božji, a bogastvo lepi nauki ter nedolžno serce.“

„Res li mati? To vse je ruda in bogastvo?“

„Da, Griško, lehko te uverim, da je to jedina prava ruda ter najboljše bogastvo. Novci se izgubé in raztočé, naše zaklade sné molj in ruja; novce in bogastvo nam često poberó ter odnesó tatjé in razbojniki; a če si novce in bogastvo hranimo, imamo vse življenje veliko skerb, ter na smerti je vendor treba vse ostaviti (zapustiti). Le modrosti in lepih naukov ti nikdo ne more vzeti, niti jih molj ni ruja ne sné. Prava modrost človeka izpremlja vse življenje, ter ga dela srečnega na tem in ónem svetu. Nádejem se, Griško ljubi, da stvoris po mojem svetu, in da uže ne bodeš hrepnel po zlatej rudi in posvetnem bogastvu.“

Povrácílo.

Vdova je imela sinú zeló svojeglavega in neskerbnega; tudi je bil nesmiljen ubogim živalecam. Nekóč v germu pri pokopalíškem zidu najde gnezdo drobnih ptičkov. Da bi je pobral, preplazi germovje ter uže stegne roko pónje, kar mu starka žalostno ščegetáje proti priletí branit mladičev. Páglavec se zasmeje in reče: „počakaj, skôraj bodeš videla, koliko more tvoje neumno ščegatánje!“ ter mahne ubogo ptico, da takój mertva na tla pade. „Nu, ali ti je dosti? Zdaj pridi in brani mladičev, ako moreš,“ zakrohotá se hudodejec.

Malo mesecev potlej umerje njega mati. Sam je zdaj bil ter niж imel nikogar, kateri bi ga bil hranil. Sosed ga k sebi yzame; a tu je bilo treba slušati in terdo delati. Često je bil tepen, kedaj tudi po nedolžnem; a nihče se ga niж usmilil, nihče ga niж branil! — „Oh, da bi moja mati še živila!“ tako je vzdíhal. Malo ne vsak dan je plakal in klečé molil na grobu pojne matere.

Ko je šel nekóč s pokopališča, ugleda germ, iz katerega je pred dvema mesecema vzel ptičke in ubil jim mater. Sè žalostnim sercem se opomni ljutega dejánja ter zdaj v svojej bêdi upozná pravîčno roko božjo, katera ga je zadela.

A. L. Moširski.

Pastirja in véverica.

Dva pastirja ugledata sredi gozda na drevesu véverico, katero mislita ujeti in si jo speči v júžinico. Zdaj reče jeden izmej njiju: jaz je grem lovit, a ti idi derv nabirat ter ognja kurit. Odpravita se vsak svojim potem. Ón, ki je véverico lovil, plezal je in se pehâl po drevji za njo, a zamán. Vendar jo napósled zgrabi za rep, ali v tem hipu se veja pod njim učésne ter on pade z drevesa, spusti neverico, in se toli pobije, da mu kri iz nosa in ust priteče. Za dolgo tovariša s kervavim obrazom čakajoč naposled zaspí ondukaj.

Ko tovariš derv prinese, jame ga uže od daleč zmerjati: kervav si; vidi surovo si požerl! Ali nijsi mogel počakati, da bi jo bila spekla in vkupej snedla? Zdaj si se tudi še potuhnil! — Kervávec se predrami in pové svojo nesrečo. Zdaj ukréneta vselej najpoprej véverico ujeti ter potem derv iskatí in kuriti.

Sim. Punčah.

Zadovoljnost.

Moder človek nam pripoveduje: „Še nikoli nijsem bil žalosten, naj se mi je še tako slabo godilo. Samo jedenkrat sem godernjal, ker sem moral bos hoditi, ne imevši toliko novcev, da bi si bil črevlje kupil. — V tej bêdi stopim v cerkev, a tu najdem človeka, kateri niж imel nog. Ko ga ugledam, bil sem s svojimi bosimi nogami popolnoma zadovoljen i hvalil sem Boga, da sem zdrav i čverst, ako tudi moram bos hoditi. Óni nesrečni človek bi izvestno rad bos hodil, a nema nog.“

Kadar ti je hudo, stóri, kakor storé bogaboječa serca. Oberni oči od nesreče, ter se spomni sreče, katero uživaš.

D. Jurija.

V „Skálicah.“

Tu v „Skálicah“ radujem
Igránu se valóv,
Beděč sanjáje — priča
Povodníh sem godov.

Nad verbami trepeče
Užé poldnévni žar,
Vsa zembla v zlátu plava,
Ker solnce zdaj je car.

Globóko pripogíblje
Medléče se drevó,
Ter list in veje steza
V tolmún hladán željnó.

Verstá valóv popótnih,
Vesélo žuboréč,
Pozdravlja ga prijazno,
Od tod v morjé hitéč.

Metúlj na terstu vítkem,
Zibáje sam se, spí
In roj mušic nebrojnih
Ob njem se v krog vertí.

Postervá blagorodna
Tam pisana veslá,
Mej ribami obrača
Ponôsna se gospá.

Menjiček bistrogledí,
Najverlejši plaváč,
Potaplja se in skriva
Ter kaže spet glumáč.

Ubogi kmetje kléni,
Od šéúke v beg hité,
In luska se jím bela
Svetlíka iz vodé.

V presládkem plađnování *)
Počíva v plašci hrost,
Na veji, kder pripôgnen
Do vode germ je gost.

Od jédi oddeháje
In njenih se težáv,
A pónj osoda bridka
Poseže iz nižáv.

Tatíca, bistra šeuka,
Pobrala ga je v plén;
Kakó je to zaslužil
Ta mož, ki ves je lén?

Sopárno je! — Valovi
Na tihu žuboré,
Nad pôtok vže tenčico
Razvéšajo meglé.

Metulja s tersta náglo
Posmukne skrivna moč,
In muhe okrog njega
Brenčé mu: „lehko noč!“

A kde sem? — Poleg Sóre?
Mordà sem bil zaspál?
Nij tukaj li me zíbal
V predívne sanje vál?

*) Plađnovati, namesto: poludanovati, Mittagsruhe halten.

Rusálke *) sem jaz videl,
Njih petje čul in směh,
Ob vôdi njih plesóve
Po mokrih gledal tléh.

In zópet slišim pesen,
Odméva temni lés;
To nijsa bile sanje,
Pojó Rusálke res!

A ne! — Rusálke nijsa
Te délkice mladé,
To verle so Ločanke,
Ki rake tod lové.

Glasovi omamljívi!
Očáran k vam hitám,
Da v harmoníjo vašo
Od blizu se vtopím.

Germovje v stran odgánem
In pomolím obráz:
Rusálke cvetolíke,
O vidim, vidim vas!

Lujiza Pejaková.

Zlato jabolko.

Bil je kralj, imejóč sina jedínca, katerega je ljubil zeló. Ta kralj je ob velískih troških dal zliti krasno zlato jabolko. Kadar je bilo jabolko zlito, razbolí se oča na smert, pokliče sina ter mu reče: „sin moj dragi! jaz ne prebolím te bolezni. Po mojej smerti z blagoslovom prehodi kraljestva in gradove ter vzemi s soboj zlato jabolko, in kogar dobodeš najbrezúmnejšega, temu je daj.“ Sin obéta vse tako storiti, a kralj se oberne k sténi ter pustí dušo. Kraljevič ga je pokopal, kar je najčestneje mogel. Takój posle pogreba, vzemši jabolko, otide preko različnih kraljestev in gradov, kder je našel ter videl mnogo brezúmnikov; a jabolka nij dal nikomur od njih. Krene tedaj v neko drugo kraljestvo in pride v stolni grad (mesto). Ondúkaj vidi po sredi grada jezdéčega kralja z velíko družino. Povpraša ljudij, kakovo si je to kraljestvo, in rekó mu: „običaj tega kraljestva je tak, da kralj mej nami nikdar ne vlada nad leto dnij. Ko leto mine, pošljemo ga v zatòk (pregnanstvo), kder ubožen umerje.“ Kraljevič, to zaslišavši, misli sam v sebi: „našel sem ga, kogar sem iskal.“ Stopi h kralju ter koléno preklónjši dostojno pozdravi: „da si mi zdrav, kralj! Moj oča je umerl in to zlato jabolko tebi ostavil na smerti.“ Kralj, jabolko primši, odgovorí: „„dragí moj! kako li to? Nikoli me nij videl, ni jaz tvojemu ôči nijsem stvoril nič dobrodéjstva; po kaj mi je poklonil tak dar?““ Kraljevič mu reče: „svetli kralj! moj oča tega jabolka nij ostavil nič bolj tebi, nego li komur koli; kajti ob svojem blagoslovu mi je naročil, da je podám temu, kogar najbrezúmnejšega v svetu najdem. Uže mnogo sem obhodil kraljestev in gradov, a nijsem ga nalétel do zdaj brezumca, kakoršen si ti; zatorej to jabolko tebi dajem po zapovedi svojega roditelja.“ Kralj mu dé: „„prosim te, povej mi, zakaj se ti zdim tako brezumen?““ Odgovorí mu: „evo kralj, to berzo povém. Običaj tega kraljestva je, vladati samo leto dnij, a konci leta brez čestí in blaga oditi v zatòk ter bédno tamkaj umréti. Resnično ti govorím, to, kar sem zdaj besedoval, priča, da na vsej zemlji nij brezúmnika nád-te, ki ti je tóličko časa vladati in potlej preubožno umreti.“ Velí mu kralj: „„brez dvojbe je res, kar si rekel, in zatorej hočem letos, dokler sem še oblasten, bogastvo neprešteto pred soboj poslati v zatòk, da tjakaj prišedši morem ob njem živeti do smerti.““ Tako je tudi stvoril. Konci leta so ga razoblástili ter odpustili v zatòk, in tam je ob tem blagu mnogo let živel ter pokojno umerl.

*) Rusálke so izmišljene poganske boginje starih Slovanov, živéče v lesovih in vodah.

Gledališke igre za mladino.

Star voják in njegova rejénka.

Gledališka igra v dveh dejánjih. — Poslovenila Barbka Höchtl-nova.

ŠESTI PRIZOR.

Anička in Kátinka (spogledujeta se).

Anička. Kaj déš, Kátinka, kaj si je to? Poglédi prelepe sviléne rute! (Razvije jo.)

Kátinka. A moja! Še vsa nova, nič še nij ponošena.

Anička. Deni jo za vrat, kako ti prístoji? (Kátinka jo dene za vrat.) Krasno ti prístoji! Samo o praznicih bi jo nosila.

Kátinka. Zeló čudno mi je v serci. Pomisli, to ubogo dekle razdaje drage sviléne rute! Kako se to veže? Veš li kaj, vse to nič nij po moje.

Anička. Prav govoríš; tudi jaz imam o déklici súmnojo. — Kaj, ako bi ruti bili ukradeni?

Kátinka. Strahota! Jaz svoje rute už ne morem deržati v roci, peče me, kakor živ ogenj; semkaj na klop jo položim.

Anička. Jaz tudi. (Ruti deneta na klop.) Zdaj mi je laže. A ubogej déklici nij bilo videti na obrazu tatice.

Kátinka. Vendar nij mogla nama v óči pogledati, kar je zlo znamenje.

Anička. Ko z materjo semkaj prišedši ruti ugleda na klopi, kako misliš, kaj li poreče? A če je nedolžna, kako jo bode bolélo, — po krivem koga dolžiti, nij lepo.

Kátinka. Zopet prav govoríš, a kaj li je nama stvoriti? Ali bi ruti imeli, ali je semkaj denevi?

Anička (uterga nekoliko travnih bilek). Takój zvevi. Evo dve bilki, ta krajša, óna daljša; krajša govorí „imejvi,“ daljša „odverzívi.“ Potegni!

Kátinka (potegne krajšo bilko). Nu, kako je?

Anička. Imejvi! Krajša bilka je. Zeló me veselí; zdaj ruti zopet vzemívi. (Vzameta, a v tem nastopi Tinica, katere ne opazita.)

SEDMI PRIZOR.

Prejšnji. Tinica (gosposki a prosto oblečena).

Tinica. Kaj delati? Evo, evo, izprelepi sviléni ruti! (Anička in Kátinka se ustrašita in se plaho spogledujeta.) Kdo je vama ruti dal?

Anička (Kátinki na uho). Kaj li odgovorim? Kdo je ta lepa déklica?

Kátinka. Ni jaz je ne znam; prišla je bajè iz mesta.

Anička (Tinici). Ubogo deklè je nama ruti dalo hranit.

Tinica (nasmehnivši se). To nij ubogo deklè, ki daruje sviléne rute.

Kátinka. Nama ju nij podarila, nijste prav slišala.

Tinica. Kako li ju vama nij podarila? Jaz znam to ubogo deklè; Tinica se imenuje in hotela je prijateljicama Anički in Kátinki dati nekoliko spomínka.

Anička (reče Kátinki). V glavi se mi vertí; ali more to res Tinica biti? A midve je nisvi znali? (Tinica). Kam li je šla? Prosim vas, povédite nama!

Tinica. Kam je šla? Pred vama stojí, — ali uže ne znata svoje Tinice?

Anička in Kátinka. Da, ti si, Tinica, naju preljuba Tinica! O vele radost velika!

Anička. I kje sem li imela očí, da te nijsem takój znala! Ali te je svobodno tikati?

Tinica (objemši jo). O prosim, vedno svi prijateljici.

Kátinka. In kako si prišla sem k nama toli iz nenada?

Tinica. Zdí se mi, da je uže večnost, pokler me nij bilo v preljubem domačem kraji! Bogu hvala, da sem zopet zdaj pri vaju. Vídim, da je še vse tako, kakor je bilo. Óno staro drevo! (Vzdáhne.) O kolikrat sem sedela v njega senci!

Anička. Povej nama, kako si? Imaš li blaga hranitelja?

Tinica. Boljših ne bi mogla imeti. Oča Miško je zá-me dobro skerbel; zdi se mi, da me še z nebes pázi ter je nevidoma vselej pri meni. Moja dobra hranitelja sta na to pristala, da budem nekoliko dnij tukaj pri materi; potlej sama prideta pó-me.

Kátinka. Veselje bode jutri mej otroki, kadar zvedó, da je prišla Tinica, in — da nam je še vedno prijazniva, kakor je bila tedaj, kadar je živila mej nami.

Tinica. Vam prijazniva? Ali sem zdaj uže kaj več, nego sem bila tedaj, kadar smo še vkupej živeli? — Tedaj sem bila sirota, kar sem še zdaj, kajti vse, kar imam, prejela sem iz rok svojih dobrotnikov, in veselí me, ka me še ljubite. Zatorej storita mi ljubav ter vzemita od mene sviléni ruti.

Anička. Predragi sta; kaj porečeta moja roditelja?

Kátinka. Takih rut nositi bi nama ne bilo nikakor svobodno; prelepi sta!

Tinica. Molčimo o vsem tem; nosili ji bosta, kadar odrasteta, a do tedaj ju spravita v skrinjo. Zdaj malo sédimo na klop sem pod to drevo; znata, da je meni ta kraj svet, nepozabljen. Koliko sladkih spominov se mi tukaj budí v serci!

Anička. Prav si rekla; sédi mej naju semkaj v sredo. (Sédejo.) Zdaj povéj, kako ti godí mesto? Veš li, toliko da ti nijsem zavidiljiva, ka bivaš v mestu! V našeji vási je zeló otožno živetí.

Tinica. Ali si pozabila, kar je oča Miško dejál: „česar človek nema, to se mu zdí najlepše, a zopet nij zlato vse, kar se bleščí.“ Res, jaz imam vsega, česar potrebujem, a vendor se često želim iz mestnega hrupa nazaj v prijetno in mirno vasico. Ob svojem vsakdanjem delu ste vedno zdravi in veseli; vsak večer vam ptički ščebetajo večerno pesen in za jutra vas pozdravljam zopet. Hiže vam stojé mej lepimi travniki in rodovitim poljem, česti studenci in potoci vas pojé; v mirnej tihej vási je mnogo prijetnejše, nego li tam v velíčem mestu, hrupovitem in napolnjenem posvetnega veselja. Verjemite, da znam vaše in svoje veselje.

Kátinka. Veš li, Anička, mene zdaj uže nič ne mika iti v mesto; mnogo zadovoljnejša sem tukaj.

Tinica. Prav sodiš; meni se ne bi nič tožilo, ako bi mi bilo ostati vedno pri vas v domačej väsi. Evo! Nij li tam Stépanek? Pomozita mi, da ga podražim; nij me še videl, in Radovánček mi je obetal, ničesar mu ne povedati o mojem prihodu.

Anička. Radi ti pomorevi.

Tinica. Jaz se skrijem za drevo. Bog vé, ali me bode mogel poznati? — (Skrije se za drevo.)

Kátinka (pokliče). Stépanek! stopi malo bliže, nekaj zeló važnega ti povem.

O S M I P R I Z O R.

Stépanek. Prejšnje.

Stépanek. Evo deklet, kako še zdaj vkupej stojita in govoríčita! Ostánete li vso noč tukaj?

Kátinka. Ne, — a mislim, da ostaneš tudi ti malo pri naju.

Stépanek. Lepo bi bilo, kakor ne bi imel boljšega dela! Z Bogom!

Anička. Počakaj malo, da ti gospodična za drevesom (pokaže Tinico, stópeljšo izza drevesa) pozdrav izročí iz mesta.

Stépanek. Meni? — Pozdrav — iz mesta? Ne znam živega kersta v mestu.

Tinica. Zeló kesnega uma ste, ka toli hitro pozabite prijateljico. Ali se ne opominjate uže Tiničnega imena?

Stépanek. Tinica? Ménite li siroto Tinico, ki je iz naše vasí šla v mesto?

Tinica. Dà, tisto ménim!

Stépanek. Kako se vlada? Ali je zeló vzrastla?

Tinica. Tolika je, kolikoršna baš jaz.

Stépanek (gleda jo po stráni). Ali nas je uže pozabila? Kaj govorí? — Pride li še kedaj k nam?

Tinica. Ne verjamem. — Ne utegne priti iz mesta.

Stépanek (osúpel). Zakaj ne? Ali je bolna? ali —

Anička (smejöč se). Zdaj uže res ne more priti iz mesta, ker pred tobuj stojí vsa, kolikor je je.

Kátinka. A modri Stépanek je nij upoznal.

Stépanek. O ti si, Tinica! Zdaj te znam; prej ti nijsem smel v lice pogledati. (Prime jo za roko.) Serce se mi raduje, ka si zopet prišla ter nijiši pozabila nekdánjih prijateljev.

Tinica. Kako bi mogla pozabiti? — Veš li, Stépanek, ka sva pred tremi leti z veliko skerbojo in težavo sem na drevo obešala desko ter že njo mnogo razveselila očeta Miška?

Stépanek. Dà, vesel in srečen dan je bil, a za tem dnem so naglo prišli drugi. Dragi Bog je zopet vse prav obernil.

Tinica. Povéj mi, Stépanek, kje je zdaj óna deska, ki sva jo bila pred tremi leti semkaj prinesla?

Stépanek. O ne boj se, dobro smo jo shranili. Ako bi imel novcev, dal bi jo prenoviti in v zlatih písmenih ná-njo zapisati: „verlej hčeri pokojnega govoráča na spomin, nje zvesti prijatelji.“

Tínica. Naj bode, kakoršna je, tako je najbolje.

Stépanek. Doklé ostaneš pri nas?

Tínica. Dokler moja hraničelja ne prideta pó-me, nekoliko dnij. — Uro je uže, kar sem prišla iz mesta, a hotela sem vas izkusiti, ali me še znate. Evo, nihče me nij upoznal, ni Anička ni Kátinka ni Stépanek ni Radovánček.

Stépanek. Verjémi, izpremenila si se nekoliko; videti si, kakor ceteča roža.

Tínica. Samo po vnénjem, če je to res, v serci sem še vedno, kakoršna sem bila, kadar smo še vkupej živelj. — Uže se mračí in jaz imam še posla, ki ga ne morem do jutri odlagati.

Anička. Kak posel, če je svobodno vprašati?

Tínica. Še nočoj sem dolžna iti k njemu, od katerega imam vso dobroto, — anti veš, k očetu Mišku.

Kátinka. Toli pozno hočeš na pokopališče hoditi?

Tínica. Ali uže ne pómnite besedij, katere je govoril, ko me je za hčer jemal? Rekel je: „če me Bog pokliče s tega sveta, zatisne mi oči ter na mojej gomili tam na pokopališči bode molila zá-me!“ Njega besede bodite resnične.

Anička. Tudi mi pojdemo s tobuj, ako ti je po volji?

Tínica Zeló mi ustrezete, a poprej treba še stopiti k materi, povédat, kam pojdem. Tukaj se zopet snidemo. — Kátinka, ali me izpremiš? (Tínica in Kátinka otideta.)

DEVETI PRIZOR.

Radovánček (z lopato na rami.) **Prejšnji.**

Stépanek. Veš li, Radovánček, da je Tínica prišla?

Radovánček. To sem znal prej nego li ti; hodil sem nekaj časa z njo, mislèč, da je kako ubogo deklè, a ona se mi nasmeje ter se razodene.

Stépanek. Od kod si prišel z lopato na rami? Ves potán si, bašti si težko delal.

Radovánček. Ne vem, ali bi ti povedal, ali ne.

Stépanek. Anti ne bode nič slabega; ako li nehčeš, nikdo te ne more siliti.

Anička (dobrikáje se). Povej, Radovánček! Bil si zeló priden, kakor se vidi.

Radovánček. Poslušajte! Tínica mi je s potjo pripovedovala, da pojde še nočoj molit na gomilo očeta Miška. Takój se opómnim, da se je Miškova gomila uže vsa s travo obrastla ter niti križ da lepo ne stojí po konci. Mislim si, ne bilo bi prav, če Tínica tako najde. Utelnila bi misliti, da smo res Miška do kraja pozabili, ker ne pázimo njegove gomile, in to bi jo žalilo. Takój pohitim na pokopališče — lopato sem imel pri sebi — ter začnem popravljati. Zdaj je gomila spet lepo v rédu, kakor na vseh vernih duš dan. Okítil sem jo sè zelenim mahom in z rudečimi jagodicami, a okrog sem posúl belega peska.

Stépanek. To li si stvoril tí, Radovánček. (Prime ga za roko.) Zdaj si dolg plačal pokojnemu očetu Mišku; radujem se, ka si moj brat.

Anička. Radovánček, ako ti kedaj morem s čim ustréči, prosim te, povej mi!

Stépanek. Evo, Tinica in ž njo četa otrok!

DESETI PRIZOR.

Tinica. Več dcokov in deklic. Prejšnji.

Tinica. Zopet smo vvi vkupej, kakor nekdaj. Idite zdaj z Miškovo hčerjo, kakor ste z njim hodili. Njega užej nij mej nami, a njegovi lepi nauki so zasadili globoke korenine v našem serci; to svedoči sloga in ljubezen mej nami. Tako je prav, ker moremo jedino s tem spomin pokojnega moža čestiti, kakor je zaslužil. — A zdaj idimo na pokopališče. Ondu se hočemo novič zareči, da ostanemo do smerti dobri in pobožni. Da-si ga v telesu mej soboje ne vidimo, vendar živí (pokaže v nebo) tam gori v nebesih in tudi — nam v serci, dokler nam bode v persih gibálo. (Polagoma otidó.)

(Zagrinjalo pada.)

Dovtipni odgovori.

I.

Tálet je bil pervi izmed ónih, kateri so bili vredni čestnega imena „modrec.“ Ko ga nekdo povpraša, kaj je na svetu najtežje in kaj najlažje, odgovori: najtežje samega sebe znati a najlažje grajati druge.“ — Pómni to.

II.

Imeniten Gerk pride po ulicah, kder so bili trije sužnji v pródajo postavljeni. Pervi je bil modrec, drugi pesnik in tretji sloveči Esop. Gerk vpraša najprej modreca, kaj li zna? Odgovorí mu, da vse. Gerk potem vpraša pesnika, kaj on zna? Tudi ta odgovorí, da vse. Zdaj vpraša Esopa, kaj li on zna? Esop mu reče, da ničesar ne. „Kako li to?“ začudi se Grek, a Esop odgovorí: „ker ónima dvema, ki vse znata, nič nij ostalo, kar bi jaz uterpel znati.“ — Tako je sploh mej ljudmí. Kdor pristane, da ničesar ne zna, ta često vé mnogo več od ónih, ki se hvalijo, da mnogo znajo.

III.

Ko je rimskega cesarja Marka Antonia z veliko slavo šel v dobljeno mesto Atene, dobrikal se mu je ljudstvo nad vso mero, imenujč ga Bakovega sinú ter Minervo mu ponujáje za ženo. Baka in Minervo so poganski Atenci čestili po božje. Tako so si hoteli nakloniti cesarja kateremu se je studilo to preveliko laskanje. Malo pomislivi reče Atencem: „rad primem čestno vašo ponudbo; a ker je Minerva toli imenitna gospá, braniteljica vašega mesta, in ste jo meni dali v nevesto, zato vam ukazujem, da jej takój naštetejete 600.000 srebernikov véna (dote) a meni da povernete ženítvne troške.“ — Prav jim je storil. Laskanje je vselej ostudno..

F. Rup.

Škof Slomšek, prijatelj otrokom.

Podoba, katero tukaj vidiš, premila slovenska mladina, kaže pokojnega Antona Martina Slomšeka škofa labodskega. Slomšek se je porodil 1800. leta, a umerl 24. septembra 1862 leta, bivši knezoškof labodski v sosednjej nam zemlji Štirskej. Vse svoje dni je bil velik prijatelj ljudskej učilnici in osobito tebi, slovenska mladina! Uže mladenič je začel delati lepe pesence in pisati krasne pripovesti tebi na poúk in zabavo. A vse to bi ne bilo posebno, ker se še danes rodoljubiva mladina rada poskuša v

slovenskej pisávi; nekateri v tem tudi napredujejo, ter so kesnejše glasoviti pisatelji. A na svetu je tako, da človek v starih letih rad ostavlja knjižno delo mlajšim in krepkejšim močém, posebno tedaj, kadar dobode kako težko službo, katera zahteva od njega, da se jej ves udá. Ali tak nij bil pokojni Anton Slomšek. On, da-si škof, kateremu je v tem imenitnem činu ostajalo malo časa v slovstveno delo, vendar nij odstopil niti za las od svojega prejšnjega trudoljubja v slovstvu. Pisan je tudi uže škof, in to najrajši slo-

venskim otrokom. Največ lepih knjig imate od verlega gospoda Slomšeka. Vse so v lepem, miloglasnem jeziku. Tu naj v misel vzamem samo „Drobtinice“, katere je začel izdajati 1846. I. ter so potem dolgo versto let zderžema izhajale v njegovem uredovanji. „Drobtinice“ so slovenskemu ljudstvu, posebno slovenskej mladini, toliko ljube, da do malega nij bilo hiže, kder bi ne bili čitali te zlata vredne knjige. Njega sestavki v „Drobtinicah“ so najlepši. Pisal je tudi slovenske učilniške knjige, mej katerimi je še zdaj posebno važna: „Ponovilo potrebnih naukov za nedeljske šole na kmetih“. Zanimljiva je tudi knjiga „Blaže in Nežica v nedeljskej šoli“, katero še zdaj raznokdo rad in vesel čita. Mnogo njega lepih pésnec je v slovenskih berilih, katere čitate vsak dan po učilnicah. Izprelepa je óna v pervem berilu: „Otrok po poti gré, pa iti kam ne vé; veli mu Jezus sam: veš moje dete, kám? Le hodi za meno!“ Nehčem je vam ponavljati, kajti vem, da jo uže davno znate na izust, kakor sem jo znal in prepeval tudi jaz, ko sem bil še mlad, kakor vi, in jedino tedanje berilo so mi bili Slomšekovi spisi, katerih nikoli ne pozabim.

Pokojni škof Slomšek je posebno rad potoval po hrvatskej zemlji; često je dejal, da se mu zdi v Hrvatih, kakor bi bil domá; zato ga tudi Hrvatje poštujejo ter se ga še zdaj radi opominjajo.

Slomšek je res bil vaš največji prijatelj, ljubi otroci! On je delal ves čas svojih dnij na vaš dušni in telesni prid, ter ves narod slovenski uživa zdaj plod njegovega truda. Posnémeli njega trudoljubivost tudi ti, slovenska mladina!

A Ti Slomšek:

Dokler bode naše górje stalo,
Tvoje bode se imé sijálo!

I. T.

Starost in smert ruske knéginje Olge.

IV.

V 964. letu, kadar je bil knez Svetoslav vzrastel in vzmóžal, začel je zbirati voje mnoge in hrabre, ter lehko hodè, kakor pard (panter), stvoril mnoge vojne. Vozóv za sobój nij vozil a ni kotla, niti mesá nij varil (kuhal), nego tenko je izrezal konjíno ali zveríno ali govédino ter na ógljiji izpekši jédel; niti šatôra nij imel, kajti podklad (konjsko pokriválo) je pód-se postiljal in sedlo imel za vzglavlje. Takšni so bili tudi vsi drugi njega voji. Pred vsako vojno je k sovražnikom poslal, govorèč: „ná-vas hočem iti!“ — Šel je na Oko reko in na Volgo ter našel Vétiče. Rekel je Vétičem: „komu danj dajete?“ Odgovoré mu: „Kozarom po novci od rala (pluga) dajemo.“ V 965. letu ide Svetoslav na Kozare. Slišavši Kozari izidó protivo njemu s knezem svojim Kaganom ter se sestópijo v boj, in odolévši¹⁾) Svetoslav Kozarom vzame grad (mesto) njih Belo vežo. V 967. letu ide Svetoslav na Dúnaj²⁾ na Bolgare, in bivšim se obojim odolí Svetoslav Bolgarom ter vzame gradov osemdeset po Dunaji, in séde knežè tu v Prejeslavci, jemáje danj od Gerkov. V 968.

¹⁾ Odoléti komu, znači: koga premoči (besiegen).

²⁾ Dúnaj, die Donau; tudi se ta reka slovanski imenuje: Dúnav m. in Dúnavo n.; oblika: Donava je nemška.

leto pridó Pečenegi na rusko zemljo pervič, a Svetoslav je bil v Prejeslavci. Zapre se Olga z vnuki svojimi Jaropolkom, Olgom in Vladimirom v gradu Kijevu. Obstopili so grad v sili velíkej brezčisleno mnoštvo okolo grada; nij lehko bilo iz grada iziti ni glasú poslati, in iznemogli so ljudje od gládi in žeje. Zbrali so se ljudje óne straní Dnepra v ladijah ter stali na ónej stráni; a nij lehko bilo vnitri v Kijev ni jednemu od njih, niti ne iz Kijeva k ónim. Tožili so ljudé v gradu in rekli: „nij li koga, kateri bi mogel na óno stran iti in reči jim: „če ne pristopite jutri, predati se imamo Pečenegom?“ Reče neki mladec: „jaz preídem.“ Odgovoré mu: „idi!“ A on izide iz grada z uzdo ter poteče skozi Pečenege, govoreč: „nij videl li mojega konja nihče?“ Kajti bil je umejóč pečeneški ter meníli so ga svojega. Kakor se približa k reki, zvergši obleko od sebe sune se v Dneper in pobrede. Videvši Pečenegi usterme se nanj, streljajóč ga, a nijso mu ničesar mogli stvoriti. Ljudé z óne straní, to videvši, pridejo v ladiji protivo njemu ter ga vzemó v ladijo in privezó k družini. On jím reče: „ako ne podstopite jutri h gradu, predati se hoté ljudje Pečenegom.“ Odgovorí vojevoda njih, po imenu Prétič: „podstopimo jutri v ladijah ter popadši knéginjo in knéžiče umaknemo na to stran; ako li tega ne stvorimo, pogubiti nas ima Svetoslav.“ — Kakor je bilo za jutra, vsédsi v ladije izpred svita zatrobijo zeló, in ljudje v gradu Kijevu zavpijó. Pečenegi so meníli, da je knez prišel, ter pobéglnili razno od grada. Izide Olga z vnuki in z ljudmi k ladijam. To videvši knez pečeneški poverne se jední k vojevodi Prétiču in vpraša: „kdo je prišel?“ Ta odgovorí njemu: „ljudé óne straní.“ Reče knez pečeneški: „ali si tí knez?“ Odgovorí mu: „jaz sem mož njegov in prišel sem v stráži;¹⁾ za menój ide polk s knezom, brez čísla mnoštvo.“ — To je rekel grozèč mu. Velí knez pečeneški Prétiču: „bodi mi drug (prijatelj)!“ A ta odgovorí: „tako stvorim.“ Podasta si roci mej soboj ter pečeneški knez Prétiču dá konja, sabljo, stréle, a Prétič dá njemu oklop, ščit, meč. Odstopili so Pečenegi od grada, in nij lehko bilo konja napojiti na vodi Líbedi Pečenegom. Pošljó Kijani k Svetoslavu, govoreč: „tí, knez, tuje zemlje iščeš in paziš, svoje se ohabíši;¹⁾ kajti malo da nas nijso vzeli Pečenegi in mater tvojo in otroke tvoje. Ako ne prideš ter nas ne obraniš, to nas vzemó zopet, če ti nij žal očíne svoje ni matere, ki je stara, ni otrók svojih!“ Svetoslav, to slišavši, berzo vsede na konja z družino svojo, pride v Kijev ter poljubi mater svojo in otroke svoje in sežáli si o tem, kar je bilo od Pečenegov, ter zbere voje, prezene Pečenege na polje, in bil je mir. — V 969. letu reče Svetoslav materi in boljarom: „neljubo mi je v Kijevu biti; hočem živeti v Prejeslavci na Dunaji, ker to je sreda zemlji mojej in tu se shaja vse blago: od Gerkov zlato, vina, ovoče različno, tudi iz Čehov, a iz Ogrov srebro in komonji²⁾ ter iz ruske zemlje kože, vosek, med in ljudje.“ Reče njemu Olga: „vidiš me bolno; kam hočeš od mene iti?“ Kajti bila se je razboléla uže. Tudi mu je dejála: „pogrebši me idi, kamor hočeš.“ Po treh dneh umerje Olga. Plakal se je po njej sin nje in vnuci nje in ljudje

¹⁾ Namreč: v prédnjih strážih (im Vortrab); stráža f. die Wache, stráž m. der Wächter.

²⁾ O habítise česa, znači: kaj zanemáriti; o habljiv: nemáren. To so prave slovanske besede za tujke: zanemáriti, v némá rasti, nemáren, mej kateri je steti tudi: mar, marljiv, marati itd.

³⁾ Komonj (Pferd) je starejša neskerčena beseda, od katere je postala poznejša: konj.

vsi s plačem velikim. Nesli so jo ter pogreblji. Bila je zapovedala Olga, ne delati poganske trizne nad sobojo, kajti imela je kristijanskega svečenika, in ta je pohranil blaženo Olgo. Ona je bila kristijanskej zemlji predteča, kakor danica pred solncem in kakor zorja pred svitom; zakaj sijala je, kakor luna v noči, v nevernih človekih, svetec se, kakor biser v kálu (blatu); kajti kalni so bili od greha, neomiti s kerščenjem svetim. Olga je perva od ruske zemlje šla v cesarstvo nebesno, ter njo hvalijo ruski sinovi, kakor načelnico, ker je po smerti molila Boga za ruski svet.

* * *

Tako ruski stari letopisec priča o slavnej Olgì, o katerej Karamzin govorí: „pripovédka jo imenuje zvito, gerška cerkev sveto a zgodovina modro Olg o.“

Razne stvari.

Rešitev računske naloge in narodnih uganek v 6. „Vertčevem“ listu.

Rešitev računske naloge:

Ivanek dobí 7, Tonček 21, Francek 42 krajcarjev.

Prav so jo rešili: Gg. Maks Robič pri sv. Miklavži blizu Ormuža; M. Rant, učit. v Šturiži; Ivan Žetinčev v Gorenjivási; Josip Žirovnik v Kranji; Anton Žnidaršič v Premu; Alojzij Škoda iz Zaplaza; Franjo Pinter v Mariboru; Peter Sirec in G. Sifrer v Kranji; Dragotin Pleiweis in Franjo Göstl učenec v Ljubljani; Heljedor Kromi, učenec v Laščah; Anton Repič, Alojzij Slegelj, Artur Lokar, Ivan Defranceschi, Ljudevit Lulik in Josip Stibil ml., učenci v Šturiži; Ivan Pučko, Alojzij Šiško, Martin Heric in Blaž Majcen, učenci v Ljutomeru; Franjo Rus, Ivan Pangerc, Josip Pretnar, Franjo Pavlič, Ivan Potocnik in Josip Kralj, učenci v Bledu; — Amalija, Gabrijela in Olga Nedved v Ljubljani; Antonija Breskvar in Marija Golob v Ljublj. Alojzija Farkaš in Josipina Cizerič, učenki v Ljutomeru; Anička in Amalija Martelanec v Barkoli; Špela Gogala in Ivana Stare v Bledu.

Denašnji list je zaradi neugodnih okoliščin prišel nekaj dni pozneje na svitlo; prihodnjie zopet vse v redu. — Nekaterim listom je priloženo „Na znanje“ za izdavanje gledaliških iger za slovensko mladino.

„Uredništvo.“

Rebus.

(Priobčil J. Petermann.)

(Rešitev in imena rešilev v prihodnjem listu.)